

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XV. — Izdan in razposlan dne 14. aprila 1880.

37.

Postava od 29. februarja 1880,

kako odvracati in zatirati govejo kugo.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem gledé odvracanja in zatiranja goveje kuge takó le:

Oddelek I.

Kaj je narejati, da se goveja kuga ne zatrosi v dežele, po katerih veljá ta postava.

§. 1.

Kadar se goveja kuga oglasi v deželi z deželami, za katere veljá pričujoča postava, meječi ali po neposrednjem prometu zvezani, tedaj se iz njenih okuženih krajev ne smejo vvažati: Vvoz iz okuženih krajev.

a) goveda in druge prežvekovalke (preživalke) ni žive ni mrtve;

b) nobeni od prežvekovalk izvirajoči živalski deli, odpadki, sirove tvarine, naj bodo te stvari brž po klanji (sveže, frišne) ali uže posušene.

Izumljejo se samo siratkarski pridelki, raztopljeni loj, po tem volna (ovčja), ki je bila prana ali povapnjena (kalcinirana) ter v vreče ali cule (bale) spravljena in zavita;

c) klaja, slama in drugo steljivo, po tem gnoj;

d) hlevna oprava, ki je bila uže v porabi, in taka zaprega ali vprežna oprava, v trgovanje namenjena ponošena oblačila, takšno obutalo in cunje.

Seno in slamo in drugo steljivo, v katero je bilo kaj zavito, treba je precej uničiti, kakor pride zavito blago v tist kraj, kamor je namenjeno.

Za okužen kraj naj se šteje vsak tist kraj, kateri leží znotraj kroga ali kolo-barja, kakoršen se načrta s polumerom 20 kilometrov dolgim iz okuženega kraja

§. 2.

Iz brezkužnih krajev takih dežel, v katerih je kuga, sme politično deželno oblastvo meječega tostranskega upravnega okoliša dopustiti, da se v §. 1 za vvoz prepovedane živali in stvari vvažajo in provažajo, vendar pod naslednjimi uveti ali pogoji:

- a) Vnašati se smejo te živali in stvari samo na takih mestih, katera se v to posebej določijo, vrh tega mora se:
- b) na vstopališči z uradno svedočbo izkazati, da dotične živali izvirajo iz ne okuženih krajev, in pa da so hodile ali vozile se skozi brezkužne kraje;
- c) ta živina po uradnem živinozdravniku ogledati ter s tem zagotoviti, da je zdrava, in
- d) pri vožnji takih predmetov, katerih vvoz po §. 1, *b*, *c*, *d* ni dopuščen, uradno izkazati, da ne izvirajo iz okuženih krajev in da niso shranjene ležale v okuženih seliščih.

§. 3.

Ako se vendar goveja kuga prikaže v krajih, ki niso čez 40 kilometrov od meje daleč, ali če se sploh nevarno širi, to naj politično deželno oblastvo meječega tostranskega upravnega okoliša sploh prepové vvoz in provoz v §. 1 imenovanih živali in stvari čez ogroženo mejo, ter ukaže mejo zapreti (mejni zapor) — če je treba tudi — z vojaškim kordonom.

§. 4.

A deželno oblastvo meječega upravnega okoliša sme tudi v slučajih §^{ta} 3 pod uveti v §. 2 postavljenimi dopustiti prevožnjo naslednjih stvari iz brezkužnih krajev v dežele, za katere veljá ta postava, namreč:

- a) Prevožnjo klavne živine v taka selišča, v katerih bivajo javne klavnice;
- b) prevožnjo popolnem suhih koč, kostí, rôg, roženih konic ali špic in parkljev, soljenih in posušenih govejih čev, ovčjih čev za strune, neraztopljenega loja v sodih in trebušinah (vampih), kravjih dlak, svinjskih ščetin, ovčje volne in kozjih kucín, če so poslednjič naštete stvari v vrečah ali culah (balah).

Voziti smejo se pod *a*) in *b*) imenovane živali in stvari samo po železnicah ali po vodi in takó, da se pazi na posebna utesnila in na zapovedi zarad opreznosti (previdnosti) dane. V oziru na vožnjo pod *a*) v misel vzeto mora klavnica biti v neposrednji zvezi z železnico ali s pristajališčem ladje.

Ukazoma se dadó tanje naredbe opreznosti.

V slučaju provoza sme se vstop v te dežele dopustiti samo s tem uvetom, če je izkazano, da vlada óne dežele, v katero je vožnja namenjena, ne brani jej prestopiti meje.

§. 5.

Kadar se je ukazal mejni zapor, morajo se take osebe, za katere je znano ali se dá misliti, da so bile v okuženih seliščih, ali da so se kakó dotaknile v §. 1 pod *a*, *b*, *c*, *d* imenovanih živali ali stvari, podvreči razkužbi (dezinfekciji), predno smejo stopiti v kako izmed dežel, za katere veljá ta postava.

Vvoz iz neokuženih krajev.

Prepoved vvoza; mejna zaprtija.

Polakšice prometa.

Razkuževanje oseb.

Razkužiti je tudi robo ali prtljago takih ljudi, in voze, na katerih so se vozili.

§. 6.

Kadar se približa kuga do manj nego 20 kilometrov daljave od meje, naj po seliščih mejnih okolišev, katerim preti nevarnost, obveljajo propisi za kužni okoliš (§. 27) dani.

Kužno-mejni okoliš.

Politična okrajna oblastva naj v takem slučaju ukažejo, po udeleženih mejnih okoliših pregledati, koliko je prežvekovalk, ter v razvidu ali razpregledu imeti stanje njihovega zdravja in za koliko se število teh živali poveča ali zmanjša. Za tega delj treba je napraviti živinske vpisnike ter večkrat pregledovati jih.

§. 7.

Prepovedan je vvoz in provoz goveje živine iz takih dežel, katere imajo pogostoma govejo kugo ter se je posebno bati, da bi se iz njih zanesla. Te dežele se ukazoma na znanje dajó.

Naredbe proti deželam, ki so stanovitno ali pogostoma okužene.

Vvoz in provoz ovác in koz sme pod uveti §^{ta} 2 politično deželno oblastvo dotlé dopuščati, dokler kuga razgraja 80 kilometrov od meje ali še dalje, ali dokler v dotični vnanji deželi ní takó razširjena, da bi se sploh ne vidilo varno vvoza dopustiti.

Pod istimi uveti sme se tudi vvoz in provoz v §. 4 pod *b*) imenovanih živalskih delov dopustiti in vrhi tega propisati za-nje, da se o prestopu meje primerno razkužijo.

Prej imenovane živali in živalske dele treba je, kjer je koli mogoče, po železnici ali po vodi dovažati v selišče ali kraj, kamer so namenjeni. Ukazoma se določi, katerih posebnih pazil se je držati pri tem. Živalski deli po zaklanji ali sveži (frišni) ne smejo se ni v deželo vvažati niti skozi njo provažati.

Prana ali povapnjena (kalcinirana) volna, siratkarski pridelki in raztopljeni loj niso, kar se tiče vvoza in provoza, podvrženi nikakoršnemu utesnilu.

Za vvoz v §. 1 pod *c*) in *d*) imenovanih stvari potrebno je posebno dovoljenje političnega deželnega oblastva.

§. 8.

Da se ubrani krijumčarjenje (kontrabant) z govejo živino, bodi deželam v §. 7 omenjenim nasproti vsegdar poostrena pažnja na mejo.

Ukazoma se določi, kako urediti to čuvanje mej.

Ako je treba, naj se vojaštvo v pomoč pokliče.

Naredbe proti krijumčarstvu ali kontrabantu.

§. 9.

V okoliši meječem s temi deželami naj cesarski živinski zdravniki (živino-lečniki, živinozdravci) po pasu 30 kilometrov širokem s pripomočjo plačanih in prisežnih pregledovalcev osnujejo kataster o številu goveje živine občinam in grajščinam.

Živinski kataster.

Ta kataster naj pregledovalci imevajo v razvidu ali razpregledu, žandarstvo naj ga prigleduje in okrajna oblastva naj pazijo na to, da se prav piše.

Vsakemu govejemu živinčetu, kar jih je v tem mejnem okoliši, mora se vžgati znamenje, in če se kam odžene z mesta svojega, mora v izkaz imeti svoj popotni list.

Občine in grajščine imajo dolžnost, pri zvrševanju teh naredeb sodelovati.

§. 10.

Železnocestne uprave smejo znotraj mejnega okoliša, o katerem se govori v §. 9, prežvekovalke v nadaljnjo vožnjo samo na nekih določenih postajah (stacijah) in na podlogi živinskih potnih listov, izdanih po propisu, vzprejemati.

§. 11.

Za vvoz prežvekovalk in živalskih delov izviraajočih od njih, ki prihajajo po morji, veljajo propisi za vožnjo po suhem dani.

Ukazoma določijo se za tako blago posebna pazila ali opreznosti, katerih se bode treba držati.

Oddelek II.

Kaj je narejati, da se po deželah, za katere veljá ta postava, goveja kuga dalje ne razširja, in da se zatara.

§. 12.

Da se ubrani dalji razšir goveje kuge, poskrbljeno je v postavi od 29. februarja 1880 (Drž. zak. št. 35) z določili §§^{fov} 4, 8 do 14 na to stran,

- a) da je donašati živinske potne liste za prežvekovalke, ki se hočejo v promet dati;
- b) da morajo veščaki (zvedenci) nadzirati živinske semnje, dražbe in javne živinske razstave;
- c) da se dajó propisi, kakó je prežvekovalke po železnicah ali na ladjah voziti;
- d) da se preiskujejo gnane ali popotne črede;
- e) da se zvršuje ogledovanje živine in mesa;
- f) da se pazi na konjedirnice;
- g) da taki ljudje, ki imajo delo s tujo živino, z živinsko mrtvečino ali s svežimi (frišnimi) živalskimi odpadki, izpolnjujejo neke posebne dolžnosti.

Gledé dolžnosti, naznanjati, da je kako živinče zbolelo ali poginilo, uporabljati je določila §§^{fov} 15 in 16 v misel vzete postave.

Vrhi teh naj veljajo še določila naslednja.

§. 13.

V časih, ko se je bati goveje kuge, ima politično deželno oblastvo pravico zaukazati:

- a) Da se iz tujih selišč ali krajev nakupljena goveda, v nekih okoliših tudi druge domače živali, smejo stoprv (še le) po tem dati med domačo živino, bodi v hlevu ali na paši, ko so bile poprej na odločenem mestu opazovane neki primerni čas, kakor se ukazoma določi, ter je brez vsega dvoumja gotovo, da so nesumna kar se tiče zdravja.

V takšnem slučaju treba je, kjer gre za večje število živine, poskrbeti, da, kar je nove živine, dobode posebno (odločeno) strežbo.

- b) Da se mesarji in živinski kupei ne puščajo v tuje hleve.

Vožnja živine
po železnicah.

Blago po morji
dovažano.

Splošne naredb.

Previdnosti
v oziru na pri-
gnana odkod
goveda in na pri-
stop v hleve.

§. 14.

Kadar je v kateri deželi uradoma razglašeno, da se je vnela goveja kuga, tedaj se v okuženih in tem sosednih političnih okrajih mora vselej, kadar koli se pri govedu znamenja notranje bolezní sploh zapazijo, to brez odloga naznaniti občinskemu županu (grajščinskemu načelniku), oziroma političnemu okrajnemu oblastvu.

Dolžnost naznaniti bolezen.

Župan (grajščinski načelnik) ima dolžnost, čim — kakor koli bodi — zvé, da je kje kako živinče zbolelo ali poginilo ter ide sum, da utegne biti goveja kuga, vsekakor brez odloga, naznaniti to političnemu okrajnemu oblastvu.

Tist okoliš, za katerega nastopi le-ta dolžnost naznanjevanja, treba je po vseh dotičnih občinah (grajščinah) razglasiti ter navesti določila to dolžnost uravnujoča in opomniti, kaj čaka tega, kdor ne bi naznanila dal.

Dolžnost naznanjevanja, po zgornjih določenih raztegnena, veljá vsegdar ali neprestano v mejnih okoliših, o katerih se govori v §. 9, a vsako drugo deželno oblastvo sme po enakem tudi o sami nevarnosti, da bi se goveja kuga utegnila zatrositi, bodi za ves upravni okoliš ali za neke dele istega ukazati, da ta dolžnost nastopi.

§. 15.

Politično deželno oblastvo sme takim, kateri imajo pravico naznanjevanja a nimajo dolžnosti, postaviti za najprvo naznanilo, da je kje v seliščih, katerih se do takrat še ní bila goveja kuga lotila, ta kuga prikazala se, nágrade do po dve sto goldinarjev in za ovade, da je kdo propise o goveji kugi prestopil, priгнаvši kam goved zoper prepoved, — če tako djanje ima za posledico propad blaga, — do polnega iznosa čistega izkupila za propadla goveda, naposled za ovade, da je kdo te propise v čem drugem prekršil, do po sto goldinarjev.

Nágrade ali plačila za naznanila in ovade.

§. 16.

Župan (grajščinski načelnik) dolžan je, brž kakor zvé, da je živinče za boleznijo, ki gre sum da je goveja kuga, kje zbolelo ali poginilo, ali da se je kje očitno goveja kuga prikazala, začasno in predno dojde kugopazna ali kugosledna komisija:

Kaj je narediti, kadar se goveja kuga vname. Najprve naredbe

- a) ta prigodek po občini razglasiti;
- b) dati ga na znanje sosednim občinam in grajščinam;
- c) napraviti, da se tist hlev ali tiste staje v zapor denejo;
- d) prepovedati, da iz tistega kraja nobeno govedo, nobena ovca in koza drugam ne prejde;
- e) ustaviti gonjenje živine na pašo.

§. 17.

Kadar se političnemu okrajnemu oblastvu naznani, da je kje živinče zbolelo ali poginilo za boleznijo, ki utegne biti goveja kuga, ali da se je v resnici kje goveja kuga prikazala, naj ono pošlje na samo mesto političnega uradnika in uradno služječega živinskega zdravnika.

Kugopazna komisija.

Odposlani politični uradnik, živinski zdravnik in župan (grajščinski načelnik) so vsi skup kugopazna komisija.

Ta komisija naj oveda, gre li res za govejo kugo ali ne, in če je takó, odkod se jeutegnila zanesti, in kakó ter kod se širi.

Odposlani politični uradnik kot voditelj kugopazne komisije naj ukaže tiste naredbe, ki jih je izvesti na podlogi te postave in zvršitvenega propisa, ter naj skrbi za to, da se res zvršujejo.

§. 18.

Kugopazna komisija ima oblast, če ni mrtvine, bolno, goveje kuge sumno živinče dati pobiti, da se razpara ter s tem na čisto dene, če je imelo govejo kugo.

Živinče, katero se ima za tega delj pobiti, treba je poprej, kakor je v redu, preceniti, koliko da je vredno.

§. 19.

Pri goveji kugi je prepovedano, kakih preubranil ali zdravil priporočati, prodajati ali uporabljati. Razkužila se ne prištevajo preubranilom in zdravilom.

§. 20.

Ako ovedbe ne pokažejo za trdno, da je kje goveja kuga, a niti ne odstranijo po vsem sumu, da utegne vendar le biti, to naj kugopazna komisija, dokler se drugače ne zaukaže, naredbe v §. 16 zapovedane v veljavnosti obdrži in poleg tistih še naslednje zvršiti dá, namreč:

- a) Vse koliko število goved, ovác in koz, kar jih ima tisto selišče (vas, trg, idt.), naj se s primerno opreznostjo popiše ter živali ogledajo, kakšnega so zdravja.
- b) Pahištvá ali stajališča, v katerih so sumne živali ali take, ki so bile v dotiki s sumnimi, naj se denejo v zapor, držeč se določil §^{ta} 21, pod g), ter naj se jim dadó svoji strežniki.
- c) Kadar koli katera izmed živali omenjenih vrst zbolí ali pogine, treba je to brez odloga naznaniti (§§. 12, 14).

Dokler kugopazna komisija biva v tistem kraji ali selišči, naj se naznani njej dajó.

- d) Živali, ki cepnejo, ne smejo se zagrebsti, ni kako drugače odstraniti, dokler ni v čisto djana bitnost bolezní. Dotle je zabraniti ljudem in živalim dostop k njim.

Vsaka žival, ki je poginila, sme se razparati, ako se kugopazni komisiji tako izvidi.

Mrtva trupla živali, ki so cepnile ali ubite bile, treba je s poti spraviti takó, da ne bode škode odtod.

- e) Goveja živina iz nesumnih hlevov ali stajališč sme se samo, če kugopazna komisija privoli, ter pod nadzorom živinskega zdravnika pobijati.

Ako se živinče zakolje ter živinski zdravnik najde, da je bilo zdravo, tedaj veljajo gledé tega, kako je mesó in kožo ponovčiti (v denar spraviti), določila §^{ta} 21 pod c) in d).

Ako se na zaklani živali najdejo tudi najmanji prikazki goveje kuge, dela naj se z njo, kakor veleva §. 81 pod b).

Kadar nastane sum goveje kuge na semnjih goveje živine ali v klavnicah, treba sumno živino odločiti, kakor piše postava od 29. februarja 1880 (Drž. zak. št. 35, §. 9).

Naredbe:

a) Kadar biva sum da je goveja kuga.

§. 21.

Kadar ovedbe v čisto denejo, da je kje res goveja kuga, to naj se gledé okužene hiše ali pristave (posestva, hleva, stajališča) dela po naslednjih ukazih:

ž) Kadar je goveja kuga poistinjena.

a) Vsa kužna goveda in tako tudi vsa goveda, katera so bila s kužnimi živinčeti v enem hlevu ali stajališči ali so sicer bila z njimi v neposrednji ali posrednji dotiki, — imajoč iste strežnike, ali rabeč iste posode in priprave, ista napojališča in t. — trebaje pod nadzorom kugopazne komisije neutegoma pobiti.

Tudi pristoji kugopazni komisiji, ukazati, da se pobije goveja živina, kar je biva na kakem drugem stajališči iste pristave ali tudi v drugih pristavah najbližje okolice njene, kadar se z razlogom more misliti, da je okužba mogoča.

b) Goveda, ki so za kugo poginila, in kužna goveda, ki so bila ubita, treba je precej, ne odvezvši nobenega dela z njih trupla, po termičnem (toplotnem) ali kemijskem potu storiti neškodljiva ali — prerezavši križema kožo — zadosti globoko zakopati.

Zagrebališča, gledé katerih je ravhati po §. 42 postave od 29. februarja 1880 (Drž. zak. št. 35), naj se primerno zatrdijo, da ne bode moči do njih, ter pod stražo imajo.

c) Meso takih goved, ki so bila kot kuge sumna ubita ter je živinski zdravnik po tem našel, da so bila zdrava, sme se s primerno opreznostjo, katera se ukazoma zapové, bodi v kužnem selišči samem potrošiti (použiti) ali v večja trošilišča odpraviti in ponovčiti (v denar obrniti).

d) Kože pod c) omenjenih goved, če se neutegoma vložé v vapneni lug ter razkužijo, smejo se pod nadzorom prevažati, da se precej v strojarnicah podelajo.

e) Kadar v okuženih govejih hlevih, iz katerih so bila, da se kuga zatara, pobita vsa goveda, biva nekaj malo ovác in kôz, treba jih je ubiti; nadaljnji postopek z ubitimi živalmi zavisen je, kakor pri goveji živini, od tega, kakó jih najde živinski zdravnik, predno so bila zaklana in po tem.

Velike črede ovác, v posebnih, vendar takih hlevih, ki so v zvezi z okuženimi govejimi hlevi, smejo se razpredeliti ter se morajo na to 21 dni v zaporu imeti in opazovati.

Psi, mačke, perutnina ali kuretina in druge male domače živali naj se zunaj govejih hlevov zaprte imajo.

Te vrste živali, ki so bile v okuženih govejih hlevih, ali se dobé pod milim nebom, treba je ubiti in uničiti.

f) Pristava ali kmetija, v katerih je še ali je bilo kaj kužnih ali s kužnimi v dotiki bivših goved, ovác ali koz, mora se s postavljenimi stražami, ako je treba, z vojaščino zapreti in poočititi z napisom „Goveja kuga“.

g) Brez posebnega dovoljenja kugopazne komisije smejo se v okuženo pristavo ali hišo sami organi varnosti in sodne osebe, duhovni, zdravniki in babice, — zvršujoč dolžnosti svojega zvanja (poklica) — pripuščati.

Nasproti brez tega dovoljenja ne sme:

aa) nobena stvar iz okužene pristave odnesti se;

bb) noben prebivalec pristave z ostalimi prebivalci tistega selišča občiti ali iz pristave kam oditi.

- h)* Vsak človek, ki odide iz okužene pristave, mora pri odhodu skrbno osnažiti se, pred vsem drugim obutalo.
- i)* Tista mesta, na katerih so bivala živinčeta govejekužna, takisto tudi stvari, ki so prišle v dotiko s takšnimi živinčeti in odpadki od njih izvirajoči morajo se brez odloga po propisu očistiti in razkužiti.

Ako se take stvari ne dadó razkužiti, ali če so brez vrednosti, treba jih je uničiti.

- k)* Takisto je oblačila takih ljudi, ki so imeli delo z bolnimi ali mrtvimi živinčeti ali pa pri razkuževanju, razkužiti ali, če nimajo nobene vrednosti, pokončati.

Ti ljudje morajo si telo do dobrega očistiti.

- l)* Razkuževanje naj se zvrši pod nadzorom večšega (zvedenega) človeka.

§. 22.

V deželnih jezikih je razglasiti, da se je kje goveja kuga vnela.

Politično okrajno oblastvo naj tak dogodek po svojem okraji razglasi in sosednim političnim okrajem, v primorskih deželah tudi pomorsko-zdravstvenim oblastvom, v isto svrho priznani.

Tako priznanilo naj se pošlje tudi občinam, za katere je mogoče, da se je kužnina utegnila va-nje zatrositi; ako okuženo selišče ne leži čez 75 kilometrov daleč od državne meje, treba je tudi pristojnemu oblastvu sosedne države na znanje dati, da se je kuga vnela.

Politično deželno oblastvo naj ukaže po svojem upravnem okoliši razglasiti, da se je kuga oglasila, in ta prigodek priznani tudi sosednim političnim deželnim oblastvom, gledé primorskih dežel tudi pomorskemu oblastvu v Trstu in pa takim upravnim okolišem, s katerimi biva znamenit in neposredstven promet iz okuženih krajev.

V slučajih goveje kuge, o kakoršnih govori §. 33, naj se priznanilo pošlje na vse strani, kamor je moči misliti, da bi se utegnila zanesti.

Vsa oznanila in razglasila o goveji kugi, da se je kje vnela, treba je precej opraviti in po političnem deželnem oblastvu neutegoma ministerstvu notranjih reči na znanje dati.

§. 23.

Vsako okuženo selišče treba je tako poočititi ali oznameniti, da to vsakdo lahko spozná. Poleg poprejšnjih določil morajo v takem selišči veljati še naslednje naredbe:

- a)* Dokler je kuga, naj se ovce in koze iz govejih hlevov izpravijo;
- b)* vse domače živali, razen kônj, treba je zunaj govejih hlevov v zaporu imeti; psi in mačke, ki se potepajo okoli, naj se ubijejo;
- c)* osebe, katere kam iz kužnega selišča gredó, morajo se podvreči določilom §^{ta} 21, pod *g)* in *h)*;
- d)* iz vseh brezkužnih hlevov mora se dan na dan pokidati gnoj;
- e)* prepovedani so živinski in drugi semnji in druge prilike, o katerih se p več ljudi in živali shaja in nabira; takisto se sme tudi stanovalcem okuženega selišča prepovedati, da se ne udeležijo takih zbirališč, ki bivajo zunaj kužnega selišča;

Razglasovanje
da se je kuga
vnela.

Kaj je narediti
v kužnem selišču
ali kraji.

- f) goveda, ovce in koze smejo se puščati v kužno selišče samo kadar in kolikor je take živine za živež potreba;
- g) goveda, ovce, koze in živalska sirovina smejo se skozi kužno selišče po železnicah ali na ladjah samo takó voziti, da se izpolnjuje vse ono, kar je narejeno v obrano, da se kuga ne zatrosi;
- h) prepovedan je izvoz in provoz sena, slame in drugih stvari, s katerimi se kužnina lahko zanaša.

Za ovijanje proizvodov ali pridelkov obrtnosti sme se mrva in slama rabiti, samo, če je bila razkužena. Čim se blago iz ovoja spravi, treba je tisto seno ali slamo precej sežgati;

- i) kadar je po katerem selišči kuga močnejše razširjena, sme se okoli njega ali posameznih delov njegovih potegniti kordon, ako je treba, z vojaščino, in selišče podvreči še ostrejšim omejitvam prometa;
- k) ako se kuga prikaže o takem času, ko teče poljsko delo, sme se ukazani zapor preložiti na mejnike (okolični zapor) ter stanovnikom, katerih hiše so še brezkužne, pod potrebnimi pazili oprava poljskih del s svojo vprežno živino dopustiti.

§. 24.

Politično okrajno oblastvo, odnosno organi, katere ono odpošlje, naj naredbe §. 24 naštete ukažejo in za to skrbе, da se zvršijo.

Izvod teh naredb.

Občinsko oblastvo (grajščinsko načelstvo) kužnega selišča odgovorno je za potanko zvršitev ukazanih naredb in politično okrajno oblastvo je dolžno, v tem nadzirati ga.

§. 25.

Kadar se goveja kuga po večjih mestih ali razsežnih seliščih prikaže samo tu in tam, tedaj sme kugopazna komisija, kakor nanesó razmeri kraja, popis živine, zapor in zavarovalne naredbe stesniti na posamezne dele mesta ali dotičnega selišča ali na okuženo pohišstvo ali celó tudi na okuženi hlev.

Posebne naredbe za večja selišča;

§. 26.

Okužene pristave, ki so osamljene ali na samoti, to je najmanj 500 metrov oddaljene od vseh drugih stanovališč in pristav, smejo se, ako razmeri kraja dopuščajo, šteti za posebna kužna selišča. V tem slučaju naj se zapor, kateremu se one podvržejo, ne razteza na dotične občine, če v njih ní kuge.

za samotne pristave ali hiše.

§. 27.

Ako v katerem selišči — razen večjih mest, v katerih veljajo izimna, v §. 25 omenjena določila, — gospodari goveja kuga, to naj politično okrajno oblastvo, — dovprašavši če je treba sosedna okrajna oblastva, — po krajevnih razmerih določi okrog (kužni okoliš), ki praviloma seza po 20 kilometrov in ne manj od kužnega selišča. V tem okrogu naj veljajo naslednja ukazila:

Kužni okoliš.

- a) Število goveje živine, ovác in kôz naj župani (grajščinski načelniki) popisajo, živali ogledajo in v razpregledu imevajo; ako bi potrebno bilo, naj se tem živalim kako znamenje vžgè.

Vsako spremeno v številu živine je naznaniti županu (grajščinskemu načelniku).

- b) Kadar koli katero izmed te vrste živali zbolí ali erkne, treba je to neutegoma naznaniti (§. 14) županu (grajščinskemu načelniku) in po le-tem političnemu okrajnemu oblastvu, odnosno kugopazni komisiji, ako biva v okuženem okoliši.
- c) Živali, ki poginejo, naj se ondukaj, kjer je katera erknila, skrbno pokrijejo in, dokler se dalje ne ukaže, pusté ležati tako, da se odvréča vsaka dotika od njih.
- Kugopazna komisija sme pri vsakej prežvekovalki, ki je poginila, ukazati paranje (sekcijo), da se bolezen v čisto dene.
- d) Posebne dovolitve političnega okrajnega oblastva je potreba, da bode smeti goveda, ovce in koze v kužni okoliš ali skozi ta okoliš dalje voziti ali goniti, in pa pičo in slamo skozi okoliš prevažati.
- e) Provoz takih živali po železnicah in na ladjah dopušča se samo pod opreznostmi, ki so povedane v §. 23 pod g).
- f) Živinski semnji smejo v večjih mestih kužnega okoliša biti samo s posebnim dovoljenjem političnega deželnega oblastva in pod tem uvetom ali pogojem, da se nobena na semenj prignana prežvekovalka ne more s semnjišča nikamor drugam nego na ravnost v klavnico tistega selišča gnati.
- g) Prepovedano je govejo živino, ovce in koze iz kužnega okoliša drugam izvažati ali goniti, tako tudi izvažati sirovo volno (ovčjo), neraztopljeni loj, rogé, parklje, klajo, slamo, steljivo in gnoj.
- h) Samo izimkoma in v okolnostih posebnega ozira vrednih sme politično okrajno oblastvo izvoz klavne živine, klaje ali piče in slame dopustiti, ali pod primernim prigledom in s privoljenjem političnega okrajnega oblastva tistega selišča, kamor je izvoz namenjen, a če je namenjen v katero drugo, vendar tako deželo, da v njej ta postava veljá, s privoljenjem dotičnega deželnega oblastva.
- i) Na meso, na kože od goved, ovác in kôz, ki so v kužnem okoliši bile zdrave pobite ali ki so zarad suma goveje kuge pobite ter je po poboji živinski zdravnik našel, da so bile zdrave, uporabljajo se določila §^{ta} 21 pod c) in d).
- k) Seliščem, katera mejé z okuženimi kraji, naj politično oblastvo, če se je bati okuženja, prepové živino na pašo goniti.

§. 28.

Ako je okuženih po več selišč, ki ležé eno blizu drugega, naj se ustanóví in javno na znanje dá en vkupen (obeč) kužni okoliš.

§. 29.

Kadar je goveja kuga razširjena čez večji kos dežele, to naj se okužena okrajina razdelí na več manjih kužnih okolišev in v vsakem izmed njih postavi po ena kugopazna komisija.

Višje vodstvo dela merečega v zator kuge po okuženi okrajini izročiti je v takem slučaju enemu komisarju, katerega naj določi politično deželno oblastvo.

Vkupni kužni okoliši.

Razdelitev kužnega ozemlja na kužne okoliše.

§. 30.

Ako je treba, postaviti je vojaški kordon, da se zagotovi trdno izpolnjevanje vsega, kar je ob oklicu kužnih okolišev zapovedano gledé zavora v prometu.

Kordon.

§. 31.

Kadar v neki deželi samo v enem predelu biva nekaj malo posameznih kužnih selišč, tedaj promet ónih dežele delov, kateri ne spadajo v nikak kužni okoliš, med sabo in z drugimi deželami ní podvržen nobenemu nadaljnjemu utesnilu ali zaporu.

Promet po ne okuženih delih kake dežele.

Ako je goveja kuga po kateri deželi močneje razširjena ali če gospodarji po več raztresenih kužnih seliščih, to naj se tej deželi nasproti — po meri večje ali manje nevarnosti zanosa — pripodobno uporabljajo določila §§^{fov} 1 do 5 z ozirom na določila §^{ta} 21 *c*) in *d*), ki se tičejo ponovčevanja mesa in kož.

Ali splošna prepoved vvoza in mejni zapor (§. 3) sme se vendar proti okuženi deželi izreči samo, če ministerstvo notranjih reči v to privoli. Kadar je vvažanje iz okužene dežele bilo stesnjeno na vožnjo v §. 4 imenovano klavne živine in nekih določenih živalskih sirovín, tedaj se v gospodarstvo namenjena živina (za plemo, za delo, za mlekarstvo ali pa junad) iz ne okuženih krajev okužene dežele sme v kako drugo deželo vvažati ali priganjati samó, če se izkaže silna potreba, izprosi dovoljenje dotičnih deželnih oblastev ter izpolnijo uveti, ki jih ta oblastva postavijo, ter se mora — dospevši v kraj, kamer je namenjena, — vsekakor deset dní zarad opazovanja v poseben zapor (kontumacija) djati in ob gospodarjevem trošku po živinskem zdravniku opazovati.

§. 32.

Izreče naj se, da je v kateri pristavi ali v katerem selišči kuga goveja minila, kadar skozi 20 dní od ónega časa, ko je zadnje živinče za govejo kugo poginilo ali — zbolevisi za govejo kugo ali pa zarad te bolezní suma pobito bilo, ní več nobeno živinče tako zbolelo ter se je v vseh slučajih opravila razkužba (desinfekcija), kakor velevalo določila zvršitvenega ukaza.

Če goveja kuga v kakem selišči ali v kakí hiši prestane.

Političnemu okrajnemu oblastvu pridržava se, tudi po popolni razkužbi pristave ali selišča in po preklicu zaprtíje še neko primerno dobo prepovedati, da se v hleve, v katerih je bila kuga, živina vnovič ne dene.

Na pašnike, po katerih se je kužna ali kugosumna živina pasla, sme se živina goniti stoprv (še le) po nekem nadaljnjem roku, katerega naj oblastvo postavi.

§. 33.

Kadar oblastvo poistini (pokonstatuje) govejo kugo v čredi voženi na ladji ali po železnici, ali pa v gonjeni (popotni) čredi, treba je kakor hitro mogoče ubiti vsa živinčeta te črede, bolna in zdrava. Gledé pobitih živinčet in gledé ljudi, ki so imeli delo s bolno in sumno živino, uporabljati je, kar določuje §. 21.

Naredbe za slučaj, ko se goveja kuga prikaže na vožnji, na živinskih semnjih, v klavnicah.

Ako se na semnji klavne živine ali v javni klavnici v čisto dene, da je goveja kuga, to je, — ako ondukaj niso stalno vvedene dovoljne naredbe zoper zatrosenje kužnin in zoper njih prenos na drugo živino, — prepovedati odgon prežvekovalk, kar jih tam biva, in ukazati, da se vse pobijejo.

V drugem je ravnati, kakor določa §. 21.

Oddelek III.

Ovčja in kozja kuga.

§. 34.

Na kugo pri ovcah ali kozah uporabljajo se zmislooma iste naredbe, katere so propisane za govejo kugo.

Oddelek IV.

Povračilo s policijskega ozira ubite živine in pokončanih stvari.

§. 35.

Kadar se po uporabi pričujočih propisov kako živinče, kaka ovea ali koza ubije, ker je kugopazna komisija uradno ukazala to, dobode lastnik ali gospodar za takó pobite živali v zameno ali povračilo občno cenilno vrednost.

Vrednost naj se v pričo političnega komisarja ustanavlja po določenih §^{ta} 38 postave od 29. februarja 1880 (Drž. zak. št. 35) brez ozira na to, da se je kuga vnela.

Za stvari, ki so se po naročilu kugopazne komisije pokončale zarad razkužbe, pristoji lastniku cenilna vrednost v zameno; cenijo naj se ti predmeti takisto, kakor živali.

Vendar to ne veljá gledé gnoja, za katerega se nič ne povrača.

Pravica do zamene se gubi:

- a) Ako je lastnik tistih živali kakó kriv temu, da se je kuga zanesla;
- b) če ní — kakor je bil dolžan storiti — neutegoma naznanil, da mu je živinče zbolelo;
- c) ako se med živino, ki se je prignala iz dežel, ne podvrženih veljavnosti le-te postave, ali iz kakega kužnega okoliša ali med živino take pristave, v katero je prišlo kaj takšne živine, goveja kuga vname v 10 dnevih po tem, ko je živina bila tjekaj prignana.

Tudi za goveda, prignana v kužni okoliš, da si z odobrenjem dotičnega oblastva (§. 27 *d*), ne daje se nikaka zamena, če se po uradnem ukazilu kugopazne komisije pobiti morajo, predno je kužni okoliš kakor takšen bil preklican.

Izkupilo za dobljene živalske sirovine, kolikor to dopušča §. 21 *c*) in *d*), pripada državi, kadar lastniku pristoji zamena za ubite živali; v vseh drugih slučajih obračajo se take sirovine v denar, kolikor je to dopuščeno, na nevarnost in račun lastnika ter se za to ne more od države nobena zamena iskati.

§. 36.

Razsod o zameni naj se izrekuje po §. 40 postave od 29. februarja 1880 (Drž. zak. št. 35).

Oddelek V.

Kdo zalaga troške, ki se naberó iz naredeb zoper govejo kugo.

§. 37.

Državno blagajno zadevajo ali težé troški:

- a) za pažnjo ali zapor meje proti sosednim državam in proti deželam ogerske krone, razen priboljšice v stanárini in priprežnini za vožnjo vojaščine, ki je po zdanjih naredbah dodeljena iz deželnih novcev;
- b) za postavljanje živino-oglednih komisij na tej meji in na mejah med deželami, ki so zastopane v državnem zboru;
- c) za nágrade tistim, ki naznanijo, da se je kje kuga vnela ali da je kdo prestopil propise o goveji kugi;
- d) za zameno lastnikom pod §. 35 pristojéčo in za pobijanje sploh;
- e) za komisijaska uradna djanja organov, ki jih politična oblastva pošiljajo, seosebno za popisovanje živine po mejnih okoliših in za pripaz ali prigled, kako se tá živina drží v razvidu ali razpreglednosti;
- f) za pregledovalce (§. 9).

Državna blagajna
(državni zaklad),

Troškove za kordon postavljen na mejah med deželami, ki so zastopane v državnem zboru, in troškove za zapor po notranjstvu dežele, nosi dežela, in to v prvem slučaju óna dežela, v obrano katere se kordon postavi.

de žela,

Troškove za krajevne zavarovalne naredbe, za izvažanje in nekvarljivo odpravljanje mrtvečine, po tem za zagrebališča in za zagrebanje samo (§. 21 b) plačujejo občine, oziroma grajščine od občin odločene.

občine,

Troškovi za razkužbo pristav ali kmetij in hlevov težé lastnika.

lastnik ali go-
spodar.

Za živinozdravstveni ogled na postajah železnocestnih in ladjiplostvenih, kjer se živina vzprejmlje v voze ali na ladjo in kjer se oddaje, smejo se z odobrenjem deželnega oblastva pobirati primerne odredbine ali takse od teh, ki so dolžni voznino plačati.

Oddelek VI.

Določila gledé kazní.

§. 38.

Kadar kdo kaj stori zoper propise te postave, seosebno tudí če ne podá naznanil v njej zapovedanih [§§. 13, 15, 21 c), 28 a) in b)], uporabiti je na-nj določila §§^{fov} 44, 45, 47, 48, 49 in 50 postave od 29. februvarja 1880 (Drž. zak. št. 35) o odvrácanji in zatiranji kužnih bolezní pri živalih, z ozirom na večjo nevarnost (opasnost), ki je združena s prestopom propisov o goveji kugi.

§. 39.

Za živali in živalske sirovine (sirove pridelke), s katerimi kdo prepoved vvoza ali prevoza čez državno ali katero deželno mejo prelomi, za vvoz ali vhod določenim postajam umakne se ali postavljeni kordon prodré, naj kazensko oblastvo izreče da so propadle.

Takisto je tudi izreči, da je propadla óna goveja živina, katera se na mejnem okoliši, rečenem v §. 9, najde ter ní vpisana v živinski popisnik ali kataster ali katerej ní vžgano znamenje, kakoršno se ukazoma določi ali ki nima v svoj izkaz popotnega lista narejenega po propisih.

Propad naj se izreče tudi tedaj, kadar takšna živina pride z mejnega okoliša ter se zunaj njega najde.

V ostalem se uporabljajo določila §^{ta} 46 postave od 29. februvarja 1880 (Drž. zak. št. 35).

Oddelek VII.

Prehodna določila.

§. 40.

Brezuvetna prepoved vvoza goveje živine, izrečena v §. 7 te postave, pride deželam v prvem odstavku tega paragrafa izrečenim nasproti po vsi svoji vsebini stoprv (še le) 1. dne januarja 1882 v moč ter naj ta čas prestanejo zavodi zdravstvene zaprtije ali kontumacije, kateri so ustanovljeni proti Rusiji in Rumaniji.

V času do tiste dobe dopušča se govejo živino vvažati ali priganjati v Galicijo in Bukovino, kolikor se je potrebuje za ti deželi.

Takisto se sme v tem času klavna živina vvažati ali priganjati v velike trošilišča avstrijskih dežel (v mesta, kjer se dokaj mesa potroši).

Gledé tega naj veljajo naslednja določila:

1. Prežvekovalke smejo se samo skozi zdravstveno-zaporne (kontumacijske) zavode vvažati.

2. V zdravstveno-zaporne zavode naj se prežvekovalke vpuščajo samo, če se izkaže, da dotična živina izvira iz neokuženih krajev in da je bila skozi kugočiste kraje vožena ali gnana.

3. Kadar je dotična vnanja dežela huje okužena, ale če kuga gospodari bliže nego 80 kilometrov od meje, treba je zdravstveno-zaporne zavode, katerim nevarnost najpreje pretí, a če kuga po širokem razgraja, vse take zavode brez obzira na daljavo zapreti prežvekovalkam na dotle, dokler traja nevarnost.

4. Zdravstveno-zaporni zavod naj se prežvekovalkam zapre tudi vselej, kadar se vname goveja kuga med živinčeti, ki so va-nj dana.

5. Zarad gospodarstva vvažana goveda je 15 dní, a klavno živino 10 dní v kontumaciji imeti.

6. Ako se goveja kuga vname, treba je ubiti vso okuženo čredo, ki je v kontumacijski zavod dana.

Iz državne blagajne ne daje se zamena za ubita živinčeta.

Na meso in kože takih živinčet, ki se po poboji najdejo da so bila zdrava, uporabljajo se določila §^{ta} 25, *c*) in *d*).

7. Živini izpuščeni iz kontumacijskega zavoda, ko je iztekel čas opazovanja, naj se vžgè posebno znamenje in izdá potni list (kontumacijski list).

8. Klavna živina sme se vpuščati samo v kontumacijske zavode, stoječe blizu kake železnice, da jo je moči po njej brez prenakladanja odpraviti v taka trošilišča (mesta), ki imevajo javne klavnice, kamor naj se iz kontumacije dova-

žana živina spravi ter zakolje. Sè stajališča, katero mora biti v neposrednji zvezi s klavnico, né sme se ona nikamor odganjati.

Ministerstvo notranjih reči, dovprašavši ministerstvo za poljedelstvo, naj določi kontumacijske zavode, skozi katere se sme klavna živina vvažati, in pa trošilišča (mesta), za katera se sme vvažati.

9. Ukazoma se zapovedó posebne previdnosti ali pazila, s katerimi bode smeti iz kontumacijskih zavodov izpuščeno govejo živino vganjati v gospodarstvene pristave in hleve pitovnjake po Galiciji in Bukovini.

10. Takšna živina se sme stoprv še le po iztečaji 60 dní od časa, ko se je izpustila iz kontumacijskega zavoda, iz dežele ven ali na živinske semnje po deželi gnati.

Iz Galicije in Bukovine sme se goveja živina samo po železnici v plombiranih vozovih v kako ostalih dežel prevažati, ter bode najostreje paziti na mejo med Galicijo in Sleško, da se ta naredba res zvršuje.

11. Ovce in koze, ki jih vvozna prepoved §^{ta} 7 ne obseza, naj se 12 ur opazujejo in po tem, če se najde da so brezkužne, iz kontumacije izpusté, a v nasprotnem slučaju naj se dela z njimi kakor z okuženo govejo živino (točka 6).

12. Za živalske delove, izvirajoče od prežvekovalk, in pa za stvari, naštete v §. 1 pod *c*) in *d*), veljajo določila §^{ta} 7 tudi dokler prehodna doba teče.

Živalski deli, ki jih je treba razkužiti, smejo se samo skozi kontumacijske zavode vvažati.

13. Ministerstvo notranjih reči, dovprašavši ministerstvo za poljedelstvo, določa stajališča tistih kontumacijskih zavodov, skozi katera se dopušča vvoz prežvekovalk.

Troške, ki jih ti zavodi prizadevajo, nosi državna blagajna.

14. Živali, s katerimi se prestopi ukazilo točke 10, in pa tiste živali in stvari, s katerimi se kdo izogne kontumacijskim zavodom ali prepovedi vvoza, naj se — z uporabo določila v §. 39 stoječega — izrekó za propadle.

Oddelek VIII.

Končna določila.

§. 41.

Spočetkom veljavnosti te postave izgubé svojo moč postavi od 29. junija 1868 (Drž. zak. št. 118), in od 2. maja 1873 (Drž. zak. št. 90) in dotični v njiju zvršitev in izvod dani ukazi.

§. 42.

Zvršitev te postave naročena je ministrom za notranje reči, pravosodje, trgovino in poljedelstvo.

Na Dunaji, dne 29. februvarja 1880.

Franc Jožef s. r.

Taaffe s. r.

Stremayr s. r.

Korb s. r.

Falkenhayn s. r.

38.

Ukaz ministerstev za notranje reči, pravosodje, poljedelstvo in trgovino od 12. aprila 1880,

s katerim se dajo izvršitvena določila k postavi od 29. februarja 1880 (Drž. zak. št. 37), kako odvracati in zatirati govejo kugo.

V izvršitev postave od 29. februarja 1880 (Drž. zak. št. 37), o odvracanju in zatiranju goveje kuge ukazuje se takó:

K §^{ta} 1.

Politična deželna oblastva imajo dolžnost, tedaj, kadar zvedó, da se je goveja kuga vnela v kaki deželi, za katero ne veljá ta postava, a ki mejí z deželami, za katere rečena postava veljá, ali odkodar se je bati, da bi se z ozirom na obstoječe razmere prometa utegnila kužnina zatrositi v tozemstvo, naredbe potrebne v odvrat zanesenja te kuge na podlogi te postave in tega izvršitvenega ukaza samostojno in brez odloga ukazati, ter zarad izvoda zapovedanih utesnitev prometa dotičnim finančnim oblastvom in železnocestnim upravam potrebna priobčila poslati.

Kolikor gre za promet po morji, naj potrebne utesnitve prometa ukaže pomorsko oblastvo po dogovoru s političnim deželnim oblastvom.

Ukazane utesnitve prometa treba je neutegoma naznaniti ministerstvu notranjih reči in trgovinskemu ministerstvu.

Politična okrajna oblastva poleg mej tistega ozemlja, za katero veljá ta postava, naj imevajo oko na to, da kar nar brže zanesljiv glas dobodo, če se kje v dotični sosedni deželi goveja kuga prikaže; prejeta priobčila naj ona brez odloga na znanje dadó deželnemu oblastvu.

V slučajih §^{ta} 6 postave naj potrebna ukazíla v svojem področji precej izvedó.

K odstavku 1. Sirotkarskim pridelkom je prištevati mleko.

K odstavku 2. Seno, slamo in drugačno steljivo, v katero je bilo kaj zavito, treba je na končnem mestu, kamor je blago namenjeno, t. j. v obrtovališči, fabriki, hranišči itd. pod krajevno-policijskim nadzorom uničiti.

Dotična colnija (carinski urad), ki blago na vvozu odpravlja, naj na carinski listini (vpovednici, carinski pobotnici, izkaznici) počíti, da je blago v kaj takega zavito tēr to priznani oblastvu tistega selišča, kamor gre poslatev, da bode pazilo na uničbo zavijala.

K §^{ta} 2.

K pis. a). Vhajališča določa politično deželno oblastvo in glede morske meje, pomorskemu oblastvu dogovorno s političnim deželnim oblastvom. Pri tem se je v prvi vrsti ozirati na železne ceste in na poti po vodi ter ogibati, kolikor je moči, cest po suhem.

K pis. *b*). V §. 2 pis. *b*) zahtevani izkaz, da dotične živali izvirajo iz neokuženih krajev, naj se opravi z živinskim potnim listom ali s posebno uradno svedočbo, v katerej se potrjuje, da živina izvira iz takega selišča, ki nima ni samo goveje kuge niti v okrogu polmera 20 kilometrov dolgega.

V oziru na večjo ali manjo nevarnost sme se ukazati tudi uraden izkaz, da je za vvoz namenjena živina stala nekaj dni v brezkužnem selišči, a število teh dni določiti po okolnostih.

K pis. *d*). V tem odstavku imenovani predmeti morajo imeti uradne potrdnice izvira, s katerimi se, — kar se tiče izkaza, da ne izvirajo iz okuženih krajev, dokazuje okolnost, omenjena k §. 2 pis. *b*).

Gledé odpošiljanja uradnih živinskih zdravnikov v določena vstopališča in gledé njihovih dolžnosti naj se uporabljajo določila zvršitvenega propisa k §^m 5 splošne postave o živalskih prijemljivih ali kužnih boleznih*).

K §^m 3.

Kos meje, na katerega se odnašajo prepoved vvoza in provoza in mejni zapor, treba je razglasiti.

Kadar se ukrene mejni zapor, določiti je po potrebi vstopališča za dopuščeni promet.

Mejni zapor je ukreniti tem bržé, čim živeji promet biva z okuženo deželo ali čim manj dovoljno obrano zoper zanos goveje kuge dajó naredbe ondukaj storjene.

Nadzornike, pazeeče na mejo in na vstopališča, treba je poučiti o službi, katero so dolžni opravljati.

K §^m 4.

K pis. *a*). Razen pazil, ukazanih v §. 10 splošne postave o živalskih kužnih boleznih in v zvršitvenem propisu k njej, treba je v oziru na vožnje imenovane v §. 4 te postave izpolnjevati naslednje:

1. Za vstopališče postavljeni živinski zdravnik naj vsako vožnjo klavne živine, kdaj je odšla, po telegrafu priznani krajevnemu oblastvu tistega selišča, kamer je namenjena.

2. Krajevno oblastvo selišča, kamer je živina namenjena, naj čuje nad tem, da se bode od prihoda živine do nje poboja in pri pobijanji pazilo vsega, s čimer bi se dala zatrositi bolezen, ako bi med živino bila. Taka živina se mora pod nadzorom živinskega zdravnika pobiti ali zaklati.

3. Tisti ljudje, ki takšno voženo živino spremljajo in kateri imajo delo pri spravljanji živine na železnice in ladje ali z njih, morajo se podvreči razkužbi.

Kadar bi se v čisto djalo (poistinilo), da je med tako privoženo klavno živino goveja kuga, delati je po §. 33, odstavku 1 te postave.

K pis. *b*). 1. Na vstopališčih mora postavljeni živinski zdravnik prigledovati, so li sirovine v takem stanji, kakor hoče postava, in ako ne bi bile ali ako bi se tudi pri nekaterih kosih našlo, da so v nedostatnem (pomankljivem) stanji, zavrnuti se mora ves naklad ali tovor.

*) Postava, kakó odvracati in zatirati kužne živalske bolezni od 29. februarja 1880 (Drž. zak. št. 35).

Tega propisa se je pri živalskih sirovinah naštetih vrst, ki dohajajo v provoz, držati tudi tedaj, kadar je predloženo privoljenje za vvoz od vlade tiste dežele, v katero je vožnja namenjena.

2. V potrebno prenakladanje in za odpravo sirovin z razkladališč ne sme se vpregati goveja živina ter je držati se vseh drugih naredeb, ki jih oblastvo zaradi varnosti ukrene.

K §^{ta} 5.

V razkužbo ljudi vrste v §. 5 imenovane, ki po suhem prestopajo, in njih prtljage ter vóz, dobaviti (omisliti) je v vsakem razglašeni ostopališč po ena primerna razkuževalnica.

Za to razkuževalnico, ki jo bode opraviti s potrebnimi razkužili in orodji, naj se postavi poseben strežnik, kateri bodi poučen o tem, kako se razkužilna tvarina rabi.

Gledé razkuževanja samega naj veljajo določila §^{ta} 21, pis. *h*), *i*) in *k*).

K §^{ta} 6.

K odstavku 2. Gledé osnove živinskega vpisnika držati se je izvršitvenega propisa k §^{ta} 6 splošne postave o živalskih kužnih boleznih.

Gledé naznanil, da je kako živinče zbolelo ali parnilo, veljajo določila §§^{fov} 12, 14 in 27 *b*) postave o goveji kugi.

K §^{ta} 7.

V §^{ta} 7 izrečena prepoved. veljá za zdaj s prehodnimi določili, ki jih našteva §. 40, Rusiji in Rumaniji nasproti.

K §^{ta} 9.

V §. 9 omenjeni mejni okoliš naj najde in določi politično deželno oblastvo. Pri tem se je ozirati — kolikor bode koli mogoče — na prirodne meje, kakor so gore, reke itd.

Občine (grajščine), katere samo po nekem delu padajo v mejni okoliš od 30 kilometrov, privzeti je cele va-nj.

Znotraj po mejnem okoliši naj se pregledni okraji také določijo, da se praviloma enem preglednemu okraju odkaže po več občin, in da vsak pregledni okraj samo v en politični okraj pada.

Za pregledovalce postaviti je doverja (zaupanja) vredne, v preglednem okraji stanujoče in za to službo pripravne osebe.

Živinske pregledovalce naj politično deželno oblastvo postavlja preklicno in politično okrajno oblastvo naj jih zapriseza na to, da hočejo svoje dolžnosti vestno izpolnjevati.

To določilo, koliko pregledovalcev kje bodi in koliko plače bode kdo prejemal, podvrženo je odobrenju ministerstva notranjih reči.

Take pregledovalce, ki ne ustrezajo službenim zahtevkom, naj politično deželno oblastvo službe odveže.

Znotraj po mejnem okoliši naj pregledovalci izdajó potne liste goveji živini.

Ti potni listi (vspretniki) naj se od potnih listov, kakeršni se živini zunaj mejnega okoliša izdajó, razlikujejo po posebni barvi papirja.

S posebnim navodilom se vranuje uredba in pisanje katastra in poslovanje pregledovalcev sploh.

Imetnikom živine je s posebnimi razglasi naložiti dolžnost, da pregledovalcu naznanijo vsak slučaj, kadar se število glav goveje živine pri njih poviša ali pomanjša ali jih je misel, stajališče goveji živini za stanovitno premeniti.

Politično deželno oblastvo naj določi, ima li se to naznanilo dajati neposrednje ali po občinskem županstvu (grajščinskem načelstvu).

Znamenje naj se vžiga v podobi loma ali drobca in to zgoraj z rimskim, zdolaj z arabskim številom.

Rimsko število naznačuje politični okraj, ter je za tega delj politične okraje, kakor ležé poleg meje, oznameniti z zapored tekočimi številkami.

A arabsko število naznanja pregledni okraj, torej je pregledne okraje vsakega političnega okraja oznamenjati z zapored tekočimi številkami.

Vžig naj se namesti na levi ritnici ter na tem delu živalskega telesa ne sme biti drugih vžigov in znamenj, služečih kaki zasebni svrhi.

K §^{ta} 10.

Deželno oblastvo naj dogovorno z glavnim nadzorstvom avstrijskih železnic določi železnocestne postaje, na katerih se smejo prežvekovalke nakladati.

K §^{ta} 11.

S to postava se v ničemer ne izpreminja postopanje, kateremu so po pomorsko-zdravstvenih propisih v morskih kvarantenah (zdravstvenih zaprtijah) podvržene živalske sirovine in živali, da se ne zanese vzhodna ljudska kuga in rumena vročica.

K §^{ta} 13 a).

Čas, doklej je novonakupljeno živino odločeno imeti in opazovati, da se njeno zdravje zagotovi, postavlja se sploh na 10 dni; ali politično deželno oblastvo ga sme z ozirom na okolnosti, kakor kje nanašajo, tudi čez ta rok raztegniti.

K §^{ta} 16.

Pouk o prikazih ali znamenjih, ki vzbujajo sum goveje kuge, obsežen je v prilogi III zvršitvenega propisa k splošni postavi o kužnih živalskih boleznih.

Dobro je paziti, da se naredbe pod c), d), e) omenjene izpolnjujejo.

Kadar koli se gojenje živine na pašo ustavi, ne sme se več živina niti vkupaj napajati.

K §^{ta} 17.

V oziru na odpošiljanje živinskega zdravnika ravnati se je po §. 2, odstavek 2 splošne postave o kužnih živalskih boleznih.

Kugopazna komisija na pomorskih ladjah naj sestoji iz enega pomorsko-zdravstvenega uradnika, enega živinskega zdravnika in župana.

S posebnim navodilom se uravnuje, kako predlagati podatek ali posledek uradnega dela kugopazne komisije (Zvršitveni propis k §^{ta} 18 splošne postave o kužnih živalskih boleznih).

K §^m 20.

K pis. *a*), Pri popisu živine in pri ogledu, kakšnega je zdravja, mora se z največjo opreznostjo in potankostjo delati. Ako je v tistem selišči, v katerem uraduje kugopazna komisija, kak živinski zdravnik ali zdravnik za ljudi, tedaj se sme temu izročiti, da popiše, koliko je živine v pohištvih, katera so se doslej štela da so kuge čista, v tem ko bode delo živinskega zdravnika, kateri je ud kugopazne komisije, ogledati in preiskati živino po hlevih, ki so naznanjeni kot kužni.

Kadar je pa samo ta živinski zdravnik pri roki, to naj se, ako je uže bil v dotiki z bolno živino, poprej skrbno razkuži in, ako je moči, preobleče, predno se lotí popisovanja živine po tem selišči. On naj tedaj stopi najpred v tiste hiše, ki se doslej še niso naznanjale kot okužene, ter naj potanko zapiše, koliko je ondukaj goved, ovác in kôz. Za tega delj naj zdravnik ali gre sam v hleve ter ondukaj živinčeta, ne dotaknivši se jih, opazuje, ali pa naj reče, da mu jih v ta namen pri-ganjajo na dvorišče.

Ako se pri tem katero goveje živinče najde sumno, naj ga zdravnik za zdaj tanje ne preiskuje, temveč samo zapiše si dotično hišo ter naj stoprv (še le) po tem, ko je vso ostalo živino popisal, po tanko preizsledi ondukajšnja živinčeta.

Na to se začne popisovati živina, kar je je v hlevih, za katere je naznanjeno, da so okuženi.

K popisovanju živine je vselej privzeti po enega občinskega zastopnika, kateri se mora tudi gori omenjenim pazilom podvreči.

Istih pazil ali opreznosti mora se držati tudi vsaka uradna oseba, ki ima opraviti pri kužnem poslu, kadar stopi v kako ne okuženo pohištvo.

K pis. *c*). Kugopazna komisija naj v čisto dene bistvo bolezní ter naj na podlogi najdenja v zmyslu zakonitih določil ukaže, kar bode na dalje potrebno.

K pis. *d*). Živinčeta, ki so poginila, pustiti je ondukaj, kjer so parnila, ter skrbno pokriti, dokler o njih kugopazna komisija ne ukrene.

Naredbe pod *b*), *c*), *d*), *e*) omenjene naj veljajo dalje, dokler se ali sum goveje kuge popolnem ne odstrani ali bistvo vladajoče bolezní v čisto dene; v slučajih poslednjič omenjenem poprijeti se je tistih naredeb, ki so propisane za-nj.

Ali preklic pod *c*) naštetih naredeb ne more v ničemer izpremeniti dolžnosti naznanjevanja, izrečene v splošni postavi o kužnih živalskih boleznih in v §§. 12 in 14 postave o goveji kugi.

Okrajno oblastvo je dolžno tudi samo sumne slučajeve neutegoma naznaniti političnemu deželnemu oblastvu.

K §^m 21.

K pis. *a*). Predno se kako kužno ali s kužnimi v kaki dotiki bivše (kakor se pravi, sumno) živinče ubije, napraviti je, da mu se ustanoví vrednost po §. 35 te, oziroma po §. 38 splošne postave o kužnih živalskih boleznih.

K pis. *b*). Goveda, ki so za kugo poginila, in kužna goveda, ki so bila ubita, smejo se s podelovanjem po termičnem (toplotnem) ali kemijskem potu

samo tedaj odstraniti in neškodljive storiti, kadar v to svrho narejeni in pod večjim nadzorom stoječi fabriški zavodi bivajo v samem okuženem selišči ali prav blizu njega, kadar je moči mrtva trupla v popolnem zaprtih vozeh tjekaj prevažati ter precej podelati jih.

Kadar teh uvetov (pogojev) ní, treba je mrhovino sežgati ali zakopati.

Taki ljudje, ki so imeli delo pri nakladanji, prevažanji in podelovanji mrtvečine, morajo se dobro očistiti in svoja oblačila razkužiti dati [pis. *h*) in *k*]).

Za zagrebanje mrhovine naj se izberó taka redko ali nič ne obdelovana mesta, ki od poti in povištev kolikor je mogoče daleč ležé in kamer v navadnih razmerih goveja živina ne zabaja. Jame morajo se takó globoko izkopati, da bode najmanj 2 metra visoka prst mrtvečino pokrivala.

Živinčeta za kugo bolna morajo se, če jih ní moči živih preizpraviti na zagrebališče ali mrhovišče brez nevarnosti, da se kužnina na druga povišstva ne zatroši, v dotičnem povištvu ubiti in tako kakor mrtva trupla tistih goved, ki so poginila za kugo, na vozeh, vlačah, saneh ali smučeh itd., dovažati na zagrebališče in sicer takó, da se deli ali kosi od njih ne dotikajo zemlje.

Med to vožnjo kužne živine ali mrhovine naj se ljudem, ki nimajo pri tem posla, in pa goveji živini ne dá hoditi na dotične ceste in poti.

Vsi deli, kar bi jih med vožnjo od teh živali ali mrhovin odpadlo, naj se z najvišjo lego ali plastjo onesnažene zemlje privzdignejo in v mrhovišče znesó.

Mrtva trupla naj nakladajo in prevažajo na mrhovišče ter ondi zagrebajo itd., ako je mogoče, ljudje iz okuženega povišstva samega, a po vsakem iz kužnega selišča taki ljudje, kateri nimajo živine.

Za odpravo mrhovine naj se nikdar ne rabijo goveda, temuč konji ali druga vozna živina ali pa ljudje, in če se dá, iz kužnega povišstva.

Mrtva trupla naj se devajo v jamo cela, da se ne odvzame nikak del, in s kožo večkrat križem prerezano, da ní več za rabo, in na to se pokrijejo z eno vrsto ali plastjo živega vapna, a če ní vapna, posujejo se s pepelom ali polijejo z degtom (katranom) ali gnojnico. Po tem je jamo, kamor je pometati tudi vse odpadke, kri, onesnaženo prst itd. napolniti s prstjo, kar se je je dobilo z izkopavanjem, površje je trdno steptati in s trnjem ali večjim kamenjem založiti ali pa zasaditi take rastline, ki hitro rasto in globoke korenine ženó in ograditi z jarki ali ploti iz desk ali drogov, oznameniti s tablo, da je tu mrhovišče, in dokler se ne izreče, da je kuga minila, mora poseben čuvaj na jamo paziti.

K pis. *c*). Goveda sumna, da se jih je utegnila kuga prijeti, ki so pa videti še zdrava, smejo se, kadar kaže da bi se meso v kužnem selišči ali pa v večjih trošiliščih (mestih večje prodaje) prodalo, in sicer v prvem slučaju z dovoljenjem kugopazne komisije, v drugem slučaju pa, če kugopazna komisija ní prejela dotične pooblastitve od političnega okrajnega oblastva, z dovoljenjem tega oblastva po obrtniško pobiti ali zaklati.

Ali s tem, da se dovoli tako sumno živino pobiti, ne sme se nikakor zakesniti nje hitra odprava.

Delo kugopazne komisije, oziroma političnega okrajnega oblastva bode, preudariti, je li dopustiti poboj sumne živine z ozirom na to, koliko mesa potrebuje

kužno selišče in bode li moči meso ondukaj v denar spraviti, ali če se meso pošlje v večja trošilišča zaradi ponovčenja, more li se konci vsega pričakovati imena vreden gotov presežek (prebitek) iz denarjev, ki je misliti da se izkupijo od prodaje, čez troške pobijanja in podelovanja živinčet, nakladanja in voženja mesa do kraja namembe, po tem čez troške razkuževanja klavničnih prostorov, voženja in spravljanja v posode ali zavijala.

Tudi bode pomisliti pri tem, da bode — verjetno — med pobitimi živinčeti tudi kaj takih, za katera se najde po uboju, da so uže bila bolna in da jih je torej odstraniti.

Ako se na eno ali drugo stran pokaže, da ponovčenje mesa takih sumnih živinčet ni dopustno ali da je nekoristno, treba je ubiti jih ter storiti jih neškodljiva po pis. *b)* tega paragrafa ne odrta in cela, neodvzevši nikakega dela.

A v nasprotnem slučaju, ko bi se ukazalo meso in kože goved, po poboju najdenih da so bila zdrava ponovčiti (v denar spraviti), držati se je naslednjih propisov:

1. V kužnih seliščih, v katerih bivajo javne klavnice, smejo se goveda, ki so okužbe sumna, vendar še popolnem zdrava videti, pod potrebnimi pazili odgnati v takšno klavnico in ondukaj pod nadzorom živinskega zdravnika pobiti.

2. V kužnih seliščih, v katerih ni tega uveta, najti je pred vsem drugim pripravna prostorija, ki se dá lahko nadzirati, v kateri bode moči taka goveda po obrtniško pobijati.

Ta prostorija bodi v stran od prometa ali prehoda in ne predaleč od zagrebališča (mrhovišča).

Za pobijanje in izdelovanje živinčet najeti je po potrebi mesarskih pomagacev.

Obrtniški pobj naj se vrši pod nadzorom živinskega zdravnika, uda kugopazne komisije, kateri mora po poboju najtanje vse notranje organe pobitih živinčet preiskati.

3. Samo meso takih živinčet, pri katerih se po poboju ne najdejo niti najmanjša znamenja goveje kuge, sme se v klavnici ponovčiti ali v večja trošilišča zaradi ponovčenja odpraviti; v nasprotnom slučaju delati je z dotičnimi živinčeti po pis. *b)*.

Razen mesa in razkuženih kož (pis. *d)* ne smejo se nobeni deli goved, najdenih po poboju, da so bila zdrava, ponovčiti ter jih je torej s poti spraviti takó, da ne bode nikake škode odtod.

4. Predno se k ponovčenju v kužnem selišči ali k odpravi drugam pripušča, moralo se je meso popolnem ohladiti.

5. Za pošiljanje mesa pobitih goved, katera se je našlo da so bila zdrava, v večjega potroška mesta, da se v njih ponovči, veljajo sosebno še naslednja določila:

- a)* Pošiljanje mesa naj se samo tedaj dovoli, kadar ni mogoče mesa v kužnem selišči prodati ter bivajo uveti ali pogoji, naštetih v naslednjih točkah *b)*, *c)*, *d)*;
- b)* da se sme kam meso poslati, treba je po najkrajšem potu zadobiti dovoljenje krajevnega oblastva iz namenjenega trošilišča;

c) kraj, kjer se živina zakolje, ne sme, kadar se meso po suhem tjakaj vozi, čez 30 kilometrov oddaljen biti od kraja, kjer se bode potrošilo ali použilo;

d) na večje daljave sme se meso samo po železnicah ali po vodi prevažati.

Ako železnocestna postaja ni blizu kužnega selišča, sme se meso na vozeh prevažati do postaje, ki je 15 kilometrov največ oddaljena;

e) pošiljano meso mora med vožnjo na vozilih zagrnjeno ali zavito biti ter se sme samo po vpreženih konjih na ravnost in nikjer ne ustavlja se voziti in takó, da se vožnja kolikor bode moči, ogiblje selišč in živinskih pašnikov;

f) za vožnjo mesa služeči železnocestni vozovi, če niso v to posebej narejeni, morajo se plombirati, vožnja po vodi mora iti na ravnost in brez postajanja;

g) pošiljativam mesa pridodajati je policijsko spremstvo tje do mesta, kamer so namenjene;

h) kugopazna komisija naj brez odloga in ako je moči po telegrafu na znanje dá krajevno oblastvu tistega selišča, kamer se meso vvaža, da je vožnja mesa iz kužnega selišča odšla, od koliko živinčet se je meso poslalo, in kdaj utegne po verjetnosti tjakaj priti, ter naj ga zaprosi, da bode ono pripomagal kar je koli moči da se meso dobro ponovči in skupilo pristojnemu okrajnemu oblastvu prepošlje.

Krajevno oblastvo vvoznega selišča naj skrbi za to, da se v to porabljeno vozilo in ovijala in zagrinjala razkužijo;

i) spremniku (sprevodniku) vožnje naj kugopazna komisija izroči potrdnico (certifikat) po obrazci priloge I v dveh primerkih (*in duplo*); en primerk ali istopis potrdnice naj spremnik oddá vožnje podjetju (prevoznístvu), z drugim naj se o prihodu oglasi pri krajevno oblastvu trošilišča;

Priloga I.

k) krajevno oblastvo trošilišča naj naredi vse to, kar se ji vzvidi potrebno gledé prodajanja poslanega mesa v oziru na zdravstveno in živinozdravno policijo.

V slučajih uradno ukazanega poboja dolžno je politično okrajno oblastvo meso od takih goved, ki se po poboju najdejo da so bila zdrava, kolikor postava in veljavni ukazi dopuščajo kolikor je koli mogoče koristno ponovčiti (v denar spraviti). Gledati je kolikor je moči, da se meso, namenjeno za preposlatev v mesta večjega potroška v samem selišči, kjer se živina zakolje, prodá podjetnikom, katerim se nadaljšnje narejanje prepušča, po tem ko se jim podeli dovoljenje oblastva in z dolžnostjo, po tanko izpolnjevati določila zgoraj dana gledé pošiljanja takega mesa.

Izkupilo iz tega mesa pripada tedaj, kadar se za ubita tako imenovana sumna živinčeta daje zamena iz državne blagajne, le-tej blagajni a v drugih slučajih gospodarja zaklane živine.

Ako hoče gospodar meso od takih svojih prežvekovalk, ki so bile po §^m 20, pis. e) in po §^m 27, pis. i) zaklane, poslati v mesta večjega potroška, potrebno mu je dovoljenje političnega okrajnega oblastva ter naj se za take vožnje izdá potrdnica po zgornjem obrazci. Politično okrajno oblastvo nima nikakega vpliva na ponovčenje takšnega mesa.

K pis. d). Okužbe sumna goveda smejo se samo tedaj odreti in kože razkužiti, kadar se dopusti živinčeta zaklati, da se meso v denar spravi, sicer je treba mrhovino od sumnih živinčet s kožo vred s poti spraviti takó, da ne bo nikake škode odtod. Kože ubitih goved in po uboji najdenih, da so bila zdrava, naj se razkužijo s tem, da se vložé v jedki vapneni lug (1 del jedkega vapna na 60—80 delov vode), v katerem naj ostanejo 24 ur. Na to naj se posušé, shranijo ter se smejo kam iz selišča stoprv po tem odpraviti, ko je izrečeno, da je kuga nehala.

Če je v kužnem selišči kak strojar, smejo mu se izročiti kože, da jih precej vloží v čreslo. Živinski zdravnik naj pazi na to, da se to ukazilo zvrši.

Po vložbi v vapneni lug razkužene, iz kužnega selišča izvirajoče kože smejo se v strojarnice, kjer jih je precej podelati, samo na vozeh z vpreženimi konji in pod policijskim spremstvom prevažati. Vozovi, na katerih se vozijo, morajo biti popolnem zaprti ali pa morajo kože popolnem zavite biti v odejo z vapnenim lugom ali raztopino karbolne kisline napito.

Policijski spremnik naj vožnjo izročí imenovani strojarnici. Gospodar ali poslovodnik strojarnice naj na spremnici potrdí, da mu se je prav izročila ter napravi, da se kože brez odloga podelajo.

Da takšna vožnja kje dospè, treba je za časa priznani krajnemu oblastvu vvoznega selišča in ono naj čuje nad tem, da se kože hitro podelajo.

Gledé prepuščanja takih voženj podjetnikom v samem kužnem selišči in gledé tega, komu pripada izkupilo iz njih, veljajo ista določila, kakor gledé mesa.

K pis. e) (Odstavek 2). Velike črede ovác, ki so sumne, da so utegnile okužiti se, naj se takó razpredelé, da se razdadó na manjše razdelke. Vsak tak razdelek naj se kje odloči ali posebej postavi ter naj dobode posebnega strežnika. Ako se kuga vname tudi samo pri eni ovci enega razdelka, treba je ubiti vse ovce tega razdelka.

Nadaljšnji postopek z ubitimi ovcami zavisí, kakor pri goveji živini, od tega, kar živinski zdravnik najde, predno se zakoljejo in po tem.

Posebno oko je imeti na to, da se pokončajo podgane v okuženem pohištvu in v njegovem obližji.

K pis. f). Napis: „Goveja kuga“, namestiti je na tabli, ki se pritrdí na hišo.

Straže, ki se uporabljajo v zapor okuženega pohištva, treba je obširno poučiti o dolžnostih, katere imajo.

K pis. h). V vsakem kužnem selišči naj se nabavi vsaj po ena razkuževalnica, ki služi edino v to svrho, in za-njo naj se določi poseben strežnik, ki bodi izučen v razkuževanju. Ondukaj naj bodo shranjena potrebna razkužila.

Razkužba ljudi bodi v tem, da si omijejo obraz in roke z milnico, da si osnažijo obutalo, in če je treba, da jim se povrhnja oblačila prekajajo s klorovimi pari ali s pari žeplovite kisline.

K pis. i). Očiščevanje in razkuževanje naj se sploh godí po določenih zvršitvenega propisa k §¹ 20 točki 7 splošne postave o kužnih živalskih boleznih. Vrh tega je izpolnjevati naslednja ukazila.

Razkuževati se morajo :

1. Okuženi hlevi in vsa njihova notranja oprava. Hlevi naj se, če je moči, začno razkuževati neutegoma po tem, ko je živina iz njih spravljena. Ako bi se to ne dalo, naj se za prvo gnoj, kar ga je v hlevu, polije z razkužilno tekočino (vapnenim mlekom, klorovo-vapnenim mlekom, raztopino železnega vitrijola ali karbolne kisline). V hlevu mora ostati vse orodje in vse, kar se je sploh rabilo pri živini ali se mora vnovič va-nj spraviti, po tem mu se zapró vse odprtine ter se ves hlev s klorom močno prekadí in na to se vrata zapró in uradno zapečatijo do časa, ko se prava razkužba hleva zvrši.

Čiščenje in razkuževanje hleva naj se začne s tem, da se iz njega pokida ves gnoj, ves ostanek piče in stelje. Te tvarine je sežgati ali pa globoko zakopati na takih mestih, kamor živina v prvih 3 mesecih priti ne sme.

Kakor hleve, tako je razkuževati tudi prehode, ki držé va-nje.

Pripodobno je čistiti in razkuževati tudi prostorijske, kjer so bila sumna živinčeta zaklana, in sicer tedaj toliko bolje in tanje, če se za trdno najde, da je med pobito živino bila goveja kuga.

2. Gnoj na gnojiščih. S takim gnojem, kadar ga je malo, delati je kakor z gnojem po hlevu.

A če ga je večja množina, mora se tist del, kar se ga je na gnojišče spravilo v 3 tednih pred časom, ko se je kuga v tistem pohištvu poistinila (pokonstatovala), zakopati ali sežgati.

Isto naj se zgodi z gnojem, kateri je bil po tem, ko se je goveja kuga oglasila, pomešan z gnojnico iz hleva.

Ostali gnoj sme se razkužiti, po tem naj se brž ko je moči izvozi s konji in kar najhitreje podorje. Ako to ní mogoče, treba je izvoženi gnoj na polji dotle v kupih skup imeti, dokler bode moči podorati ga.

Dokler se le-to ní zgodilo, in 4 tedne po tem ne sme goveja živina na tako polje stopiti.

Ako se gnoj, kar se ga je na gnojišče preneslo v poslednjih 3 tednih pred začetkom kuge, ne dá ločiti od ostalega gnoja, treba je ves gnoj zakopati.

Pri vožnji gnoja delati je kakor pri izvažanju mrtvečine (pis. b) tega paragrafa). Mesta, kamor se zakopava gnoj, zatrditi je in pod stražo imeti kakor mrhovišča.

Gnojnico, kar se je nateče v jamah, treba je z vapnom ali klorovim vapnom ali žepeno kislino razkužiti in preizpraviti v dovolj globoke jame.

Tla ali pod in stene jam za gnoj in gnojnico razkužiti je tako kakor pod okuženih hlevov.

3. Piča ali klaja in steljivo, ki ležé takó sumno, da so lahko navzele se kužnine. Ako je takih tvarin le malo, naj se sežgó ali kakor gnoj zakopljejo. Od večjih zalog treba je tiste sklade ali plasti, za katere biva sum, da je kužnina vanje zašla, odločiti od ostalih razdelkov, ter sežgati ali zakopati. Ostanek se mora dalj časa prevetrovati in stoprv po tem živini poklasti.

4. Orodje, priprave in reči, ki so se rabile pri oskrbi, uboji in zakolji bolnih in okužbe sumnih goved, in vozíla, s katerimi so se odpravila crknetina in ubita živinčeta, njih meso in kože, po tem gnoj, stelja, piča itd.

Te stvari je treba s kropom ali lugom skrbno omiti, po tem z razkužilno tekočino premazati in dalj časa presapovati. Močno obrabljene ali sicer brezcene lesene posode in priprave naj se sežgo, a železne razbelijo ali izžaré.

5. Vprežna živina, ki je izvažala mrtva trupla, gnoj in druge kužljive tvarine.

Tako živino je treba po opravljenem delu skrbno izmiti in oščetati, in kópita jim je kar se potanko koli more — očediti.

6. Pašniki, kamer je govejekužna živina hodila. Pašnike je skrbno očistiti gnoja, s katerim je delati kakor z gnojem iz okuženih hlevov, in na-nje se sme živina stoprv (še le) po tem v novič spuščati, ko je izrečeno, da je kuga nehala in ko je politično okrajno oblastvo dovolilo to.

Pri zvrševanju razkužbenih del, ki se morajo brž ko bode moči začeti in kolikor je mogoče hitro opraviti, smejo se uporabljati samo ljudje iz okuženih pahištev ali pa taki, kateri nimajo živine. Ne sme se jim dopustiti obćenje z ostalimi stanovniki tistega selišča, dokler imajo to delo.

K pis. k). Oblačila naštetih ljudi, med katere se vsekakor štejejo mesarji, ki pobijajo sumna goveda, treba je, ako se peró, v vročem lugu 12 — 24 ur pustiti, po tem z milom izdatno oprati in na zraku posušiti, a če se ne peró, podvreči 24 ur delovanju (učinku) suhe vročine ali parov klorovih ali žeplovito-kislih in po tem primerno prevetrovati.

Obutalo in usnje mora se skrbno očistiti, izprati, po tem namazati s tolščo in dobro prevetriti.

K §^{ta} 22.

Kadar se na morskih ladjah prikaže goveja kuga, naj pomorsko-zdravstveno oblastvo I. stopinje to precej priznani političnemu okrajnemu oblastvu in sosednim pomorsko-zdravstvenim oblastvom ter stvar naznani pomorskemu oblastvu.

Le-to oblastvo naj ta prigodek na znanje dá ostalim podstoječim pomorsko-zdravstvenim uradom in političnima deželnilma oblastvoma Tržaškemu in Zardarskemu.

Politično deželno oblastvo naj vsak teden po deželnem časniku na znanje dáje, kako vsak čas goveja kuga v njegovem upravnem okoliši stoji, ter naj to priobčuje tudi vsem svojim podstoječim političnim okrajnim oblastvom.

K §^{ta} 23.

Ako je v čisto djano, da biva goveja kuga če tudi samo v enem pahištvu katerega selišča, mora se pod pridržkom §§^{fov} 25 in 26 izreči, da je to selišče okuženo ter je na-nj uporabljati poleg naredeb, o katerih govoré §§. 16, 20 in 21, še tudi naredbe §^{ta} 23.

Na izhodiščih in vhodiščih okuženega selišča naj se namestijo table z napisom: „Goveja kuga“.

Zaporne naredbe nad selišče ukrenjene (zapor selišča) treba je po zanesljivih stražnikih, izbranih izmed takih prebivalcev tistega selišča, kateri nimajo živine, ali ako bi potrebno bilo, po vojaštvu prigledovati in zvrševati.

Straže je razsežno poučiti o tem, katere dolžnosti imajo, ter prigledovati v tem, kako opravljajo svojo službo.

K pis. *f*). Živino, ki se v kužno selišče za živež prižene, treba je kakor hitro mogoče zaklati in da se to zgodi, dolžno je paziti krajevno oblastvo.

K pis. *g*). Kadar bi železnično postajališče bilo samo kužno selišče, naj stanovalci na-nj stopijo, samo kjer je komu neogibno potrebno, ter je — razen slučaja pod *f*) omenjenega — brezuvetno prepovedano za čas, dokler traja kuga, prežvekovalke nakladati in odkladati.

Enakšno je postopati pri takšnih voznjah na ladji.

K pis. *h*). Propisana razkužba sena in steljiva, v katero se imajo kaki izdelki obrtniški zavijati bodi v tem, da se tako zavijalo prevetri in na to poškropi z raztopino karbolno. Krajevno oblastvo naj pazi na to, da se zgodi takó.

Krajevnemu oblastvu namenišča mora se priznati, kdaj je odšla poslatev, da se zavijalo (seno ali slama) pod njegovim nadzorom sežgè.

K pis. *h*). Kadar se zapor preloži na poljske mejnike (okolčni zapor), držati se je ukazil, ki so dana v zvršitvenem propisu k §^{tn} 20 točki 2 *f*) splošne postave o kužnih živalskih boleznih.

Kadar se goveja kuga vname na pomorski ladji, razgrniti je na njej zaprtijsko (kontumacijska) zastavo.

K §^{tn} 24.

Dokler v katerem selišči biva goveja kuga, naj uradni živinski zdravnik od 8 do 8 dni pride ogledavat, če niso razmeri takšni, da mora v kužnem selišči ves čas ostati ali po večkrat pogledavati.

V tej dobi je tudi od časa do časa preštovati živino.

K §^{tn} 25.

Da se zapor in zavarovalne naredbe stesnijo ali omeje na okuženo pohištvo, oziroma na okuženi hlev, to se sme dopustiti samo v takih večjih mestih ali seliščih, v katerih se za prav živinstvo ne goji ali redí ter se drži v poglavitnem samo užitek dajoča živina. Ali v takih slučajih treba si je prizadevati, da se kuga kar mogoče hitro zatara, treba je toraj brž ubiti vso živino, kar je biva na okuženem pohištvu, okužene prostorije kar je moči potanko zapreti in precej razkužiti.

K §^{tn} 27.

Selišča, kar jih pada v kužni okoliš, treba je privzeti va-nj s celim njihovim zemljiščem ali svetom.

Da je kateri kužni okoliš ustanovljen in kolik mu je razsežaj, to naj se razglasi in deželnemu oblastvu naznani.

K pis. *a*). Ako se ukaže prežvekovalkam po kužnem okoliši vžigati posebno znamenje, to naj ze razglasi v to izbrano znamenje, in pa protivžig, ki se udari na živinčeta po tem, ko bode kužni okoliš preklican.

K pis. *f*). Brezuvetno je prepovedano imeti živinske semnje v drugih seliščih kužnega okoliša, nego so v točki *f*) omenjena.

Krajevno oblastvo sejmišča naj pazi to, da se na semenj prignane prežvekovalke odpravijo na ravnost v mesnico in da se ondi res zakoljejo.

K pis. h). Ako oblastvo dovoli izvoz klavne živine, piče in slame iz kužnega okoliša v drug upravni okoliš ter mora vožnja iti skozi vmes ležečo, veljavnosti te postave podvrženo deželo, treba je zadobiti tudi privoljenje političnega deželnega oblastva le-te dežele.

K §^{tu} 31.

K odstavku 3. Da se komu dopusti vvoz za gospodarstvo namenjene živine iz ne okuženih krajev okužene dežele v drugo deželo, izprositi je tudi privolitev tistih deželnih oblastev, skozi okoliš katerih bi bilo morebiti živino voziti. Taka živina sme se samo po železnici ali po vodi voziti. Kdaj dojde takšna živina, treba je za časa priznati političnemu okrajnemu oblastvu tistega selišča, kjer se ima vhljeviti, da vzmore propisana pazila ukazati.

K §^{tu} 32.

Kadar so v okuženem pahištvu kužnega selišča poginile ali ubite bile vse prežvekovalke ter se je razkuževanje popolnem zvršilo, sme se zapor takega pahištva (§. 21) preklicati.

Predno se izreče, da je goveja kuga v osamljenem pahištvu (§. 26) ali v selišči nehala, mora se popred vselej končno pregledati število goved, ovac in koz. Ako se tu najdejo vse te živali da so nesumne, ter so izpolnjeni uveti, ki jih postavlja §. 32, naj politično okrajno oblastvo izreče, da je kuga minila, za kužno selišče, ali tudi za kužni okoliš ukazane zaporne naredbe ali vse ali po okolnostih samo nekaj njih prekličče, prestanek kuge na znanje dá in o tem naznanilo pošlje deželnemu oblastvu.

K §^{tu} 33.

Kadar se ukaže ubiti prežvekovalke, kar jih je na semnji klavne živine ali v javni klavnici, naj se to v dotični prostoriji pod nadzorom živinskega zdravnika in to v času kar je mogoče najkrajšem zvrši.

Ako se med živino voženo na pomorski ladji primeri slučaj suma o goveji kugi, to naj pomorsko-zdravstveno oblastvo ladjo osebi ali osami, stvar uradno poistini (pokonstatuje) in če je na ponudo pomorski lazaret, ladjo va-nj odpravi, kjer se bode dalje po propisih delalo z njo.

Ako nastane potreba, živino na kakem drugem mestu spraviti na suho, naj se to priobči političnemu okrajnemu oblastvu zarad nadaljšnjega uradovanja.

K §^{tu} 35.

Gledé cenjenja živine in drugih stvari in gledé ustanavljanja cenil (cenitvenih podatkov) napotuje se na §. 38 splošne postave o kužnih živalskih boleznih in na dotični zvršitveni propis.

Cenilnice je narejati po prilogah II in III.

K §^{tu} 39.

Kadar gre za prestop prepovedi vvoza prek državne ali deželne meje ali izogib določenih vstopališč ali za druge v §. 39 na misel vzete slučaje, pri katerih ni brez dvoumja gotovo, da je stanje dotičnih živinčet popolnem nesumno,

tedaj naj politično oblastvo uporablja zvršitveni propis k §^{fa} 46 splošne postave o kužnih živalskih boleznih.

Tudi gledé suhih živalskih sirovin delati je po le-tem zvršitvenem propisu. Sveže (frišne) živalske sirovine, ki prihajajo iz kužnih selišč ali okolišev, morajo se uničiti.

V ostalem je po kakovosti slučaja primerno narediti po načelnih določilih danih v poslednjem odstavku §^{fa} 46 gori navedene postave.

K §^{fa} 40.

Točka 1. Zdravstveno-zaporni (kontumacijski) zavodi naj se v oziru na pripuščanje živine in živalskih sirovin in na postopanje z istimi držé propisov za-nje veljavnih, v kolikor se ti propisi s pričujočo govejekužno postavo in s tem zvršitvenim propisom ne izpreminjajo.

Goveja živina sme se iz zdravstveno-zapornih zavodov izpuščati samo v tak namen, kakeršnega postava dovoljuje, torej se sme klavna živina napotiti samo v določena večja trošilišča in druga goveja živina samo v taka selišča, ki ležé v Galiciji ali v Bukovini.

K točki 3 in 4. Razen slučajev točke 4 naj politično deželno oblastvo ukazuje zdravstveno-zaporne zavode zapreti. Kadar koli se zdravstveno-zaporni ali kontumacijski zavod zapre, treba je vselej to razglasiti po uradnem časniku, in po listu nabitem pri dotični mejni colniji (dotičnem mejnem carinskem uradu) in pri dotičnem zavodu ter naznaniti ministerstvu notranjih reči.

Kadar se v zdravstveno zapornem zavodu goveja kuga vname, naj ga zavoda ravnateljstvo neutegoma zaprè ter le-to po okrajnem oblastvu naznani političnemu deželnemu oblastvu.

K točki 6. Bolna živinčeta je ubiti s kijem in z njih mrtvimi trupli po §. 21, pis. b) ravnati.

Živinčeta, kar jih je videti da so zdrava, naj se v primerni prostoriji zapornega zavoda po obrtniško pobijejo, z mesom in kožami je delati po 3. odstavku točke 6.

K točki 7. Kontumacijski listi preživačem naj se izdajó kakor doslej.

Gledé oznamenila z vžigom naj se dela kakor do zdaj.

K točki 8. Klavna živina, izpuščena iz zapornih ali kontumacijskih zavodov, kateri ne ležé neposredstveno na železnici, naj se do prve železnocestne postaje, kjer se spravi na voze, pod nadzorom goni po posebnih za to določenih cestah ter je paziti, da se nikakor ne pomeša z domačo živino.

V takih mestih ali seliščih, katerim je dopuščeno zarad poboja prejemati kontumacijsko živino, naj se poskrbé takšne naredbe, da se v zadnjem stavku ali reku 1. odstavka točke 8 izrečena prepoved na more prelomiti.

Trošilišča mesta, za katera se sme klavna živina vvažati, dajó se zapornim zavodom na znanje.

K točki 9. Živine, namenjene v gospodarstvo za Galicijo ali Bukovino naj se, kolikor se koli dá, na železnicah ali po vodi odpravi v kraj, kamer je namenjena.

Kolikor to ní mogoče, naj se takó goni, kakor je zapovedano k točki 8.

Takšna živina ne sme se dati med domačo živino, predno izteče 10 dní od časa, ko je došla v namenišče (§. 13 postave o goveji kugi).

K točki 10, odstavku 1. Gospodarji živine imajo dolžnost, donesti kontumacijske liste, da zadobodo drug tozemsk potni list za dotična živinčeta.

Na novem potnem listu tej živini pripomniti je z odnosom na kontumacijski list, kateri dan je živina stopila iz zdravstveno-zapornega zavoda.

Kadar je treba novi potni list izdati samo za neki del tiste živine, katerej kontumacijski list v izkaz služi, to je na kontumacijskem listu, kateri se živine gospodarju nazaj dá, zabeležiti ta ubitek ali odhodek.

Čim so za vsa živinčeta, katerim kontumacijski list v izkaz služi, izdani novi potni listi, odvzeti je kontumacijski list in priložiti vsoporedniku živinskih potnih listov.

V ta namen, da bi se takšna živina kam iz dežele ali na živinske semnje po deželi gnala, ne smejo se dajati novi potni listi predno izteče 60 dni od časa, ko jo bila iz kontumacijskega zavoda izpuščena.

K točki 11. Ovce in koze morajo se v tečaji opazovanja njihovega, ki traja 12 ur, po enkrat nakrmiti.

K točki 12. Kože, kosti, rogovi, konice ali špice rožene in parklji, če je to blago popolnem suho, dalje osoljena in posušena goveja čreva, čreva za strune, ne topljeni loj v sodih, naposled v vreče ali cule (bale) vdjane kravje dlake ali kucine, svinjske ščetine, ovčja volna in kozje kucine niso navezane na vvoz čez zdravstveno-zaporne zavode, dokler se ne izreče z ukazom ministerstva notranjih reči, da se take stvari v katero tistih dežel, ki za-nje ta postava veljá, pripuščajo samo pod uvetom, če se poprej razkužijo.

Neraztopljeni loj v trebušinah sme se samo prek kontumacijskih zavodov pripuščati ter naj se ondukaj ovijala (trebušine) razkužijo s tem, da se izpirajo s 10 odstotnim klorovovapnenim mlekom ali 6 odstotno raztopino karbolno.

Omenjene vrste blago, ki gledé na kakovost ali način zavoja ne ustreza zahtevam postave, treba je na meji zavriniti.

To naj se zlasti zgodí tudi tedaj, kadar se sveži (frišni) živalskega trupla deli najdejo da so pomešani s suhimi.

Brezuvetno je prepovedano sveže živalske dele vvažati in provažati.

Taaffe s. r. **Stremayr** s. r. **Korb** s. r. **Falkenhayn** s. r.

Priloga I.

Dežela _____
 Okraj _____
 Občina _____

P o t r d n i c a

za namenjeno v
 iz goveje-kužnega selišča

meso od zaklanih prežvekovalk
 iz selišča

kužnega okoliša

Število zaklanih živali			Odpravljajo se			Poslatev ima do namenišča za policijskega spremljavca	Potrdba o zdravju zaklanih živali
gov ed	ovác	kóz	s konjsko vprego	na železnici	po vodi		
<p>Od kugopazne komisije v</p> <p>dne 188</p>							
Pol. komisar.				Živinski zdravnik.			

Priloga III.

Okraj _____

Občina _____

Cenilnica

o predmetih zarad razkužbe po ukazu kugopazne komisije pokončanih, za katere se iz državne blagajne daje zamena ali povračilo (§. 35 p. o g. k.).

Zapored tekoče število	Lastnikovo ime	Selišče	Hišna št.	N a z n a m b a pokončane stvari	Cenilna vrednost		Opomnja
					gld.	kr.	

Культивация

прислуживаясь, а также по указу Кавказской комиссии, по распоряжению
В. М. Гурьевича, бывшего в то время директором Южного отделения

Вид культуры	Площадь, в сотках	Возраст, в годах	Сорт	Имя владельца	Имя наемщика	Имя арендатора	Имя культуры	Имя владельца